

I c 5
Åbo Akademi
knyttel

Åbo Akademis bildsamlingar

av

Svante Dahlström

Särtryck ur
Svenska Folkskolans Vänners Kalender
1955

Helsingfors 1955

J. SIMELII ARVINGARS BOKTRYCKERI AB

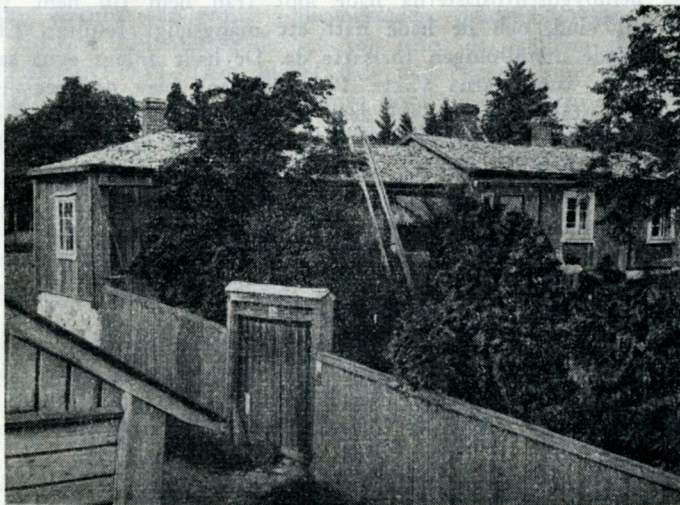
Ic⁵
Åbo Akademi
Kapsel

Åbo Akademis bildsamlingar

Svante Dahlström

Åbo avdelning eller studentnation fick en gång av goda öden en tändning genom den eldande folkhåg, som gav sig tillkänna hos Finlands svenskar i mitten av detta sekels första decennium: Brage 1906, Svenska folkakademin 1907, Åbo Akademis namn i nytt sammanhang 1908, Svenska nationalteaterns gryning samma år. Studenterna kom med sin hembygdskommitté 1909, de ville också vara med. De gjorde vad de kunde och tillsammans med de finska studentkollegerna ordnade de om hembygdsdagen i Åbo under julferierna 1911. De ställde ut bilder, tavlor och kartor, och utställningen livades upp av väckande och upplysande föredrag. De svenska studenterna tycks ha kommit först vid uppspårandet av samhällets förråd av äldre personbilder och

Gården nr 183 i forna Klosterkvarteret i Åbo 1912. Gården ingår numera i Hantverksmuseet

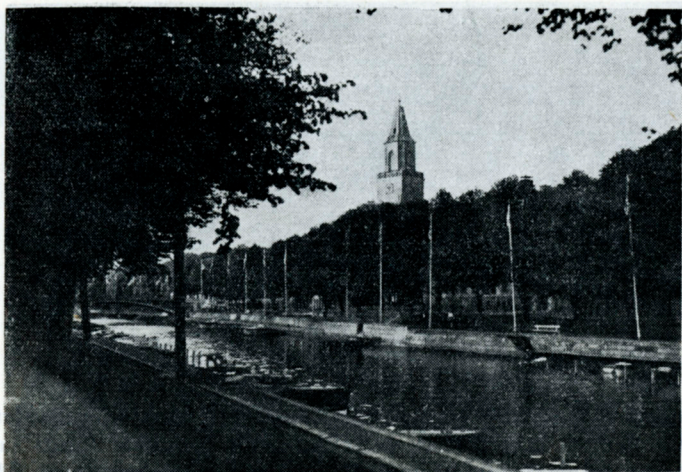

Folkupplysningssällskapets 7:de Muikfest i Åbo 1892

de ställde bl.a. ut några av fotografikonstens första yttringar i Åbo, ypperliga och genuina primörer, som stadens första fotograf Johan Jakob Reinberg lämnat efter sig i en unik samling. De unga hembygdsentusiasterna hade löpt från hem till hem, från vind till vind, och de hade nått ett mångsidigt resultat. Efter den lyckade utställningen fortsatte de. De hade anlagt egna samlingar, och samlingarna växte. Personbilderna blev en specialitet, men man stannade inte vid dem allena. Avdelningen sökte och fick anslag för fotografering av Åbo stads äldre delar, bland dem den så kallade Klosterbacken, en betagande återstod i original från slutet av 1700-talet och närmast därefter. Äldre stenhus, forna gatlinjer, åstränderna vid Multavieru, berg och naturterräng kom ifråga. Kulturen skulle få sitt, men man ville också uppmärksamma naturen och topografin. Runsala ö kom i turen med både ekbestånd, villabosättning och krigsminnen.

Det verksamma livet och samhällets dagliga gärning, handeln på torg och i fiskarhamnar, sjöfartens betydelsefulla inslag lämnade motiv i överflöd. Ett flertal industrier bekostade bilder av sina anläggningar. Svenska klassiska lyceets lärarråd gav medel för fotografering av lyceets gård, byggnad och klassrum.

De tilltagande samlingarna fordrade både utrymme och vård. Det blev nödvändigt att anskaffa ett rymligt och inventiöst bildskåp; man hade därvid att tillgå mönster och hjälp från arkeolo-

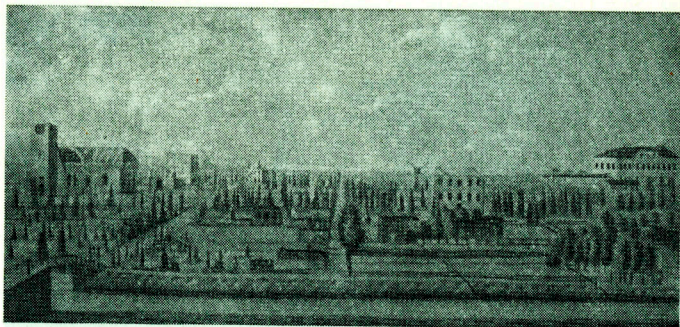
Aura å vid 700-årsjubileet 1929

"— och i ära och skönhet man prytt dig en gång, vår stad, i en drottningens dräkt."

giska kommissionen och nationalmuseum. Men studentnationen bodde i hyrd lokal i Helsingfors och samlingarnas förvaltning var därför, samt även för de ständigt återkommande feriernas skull, nästan omöjlig att ordna i huvudstaden. Stadsbiblioteket i Åbo var älskvärt tillmötesgående och tog emot det väldiga skåp som blev färdigt 1915. Dess anskaffande hade kostat stor möda och mycket utgifter, men detta kunde inte hindra entusiasmen: en ny medelanskaffning följde i och för teknisk utrustning. I praktiga tygbeklädda förvaringsaskar av många storleksgrader fick själva samlingarna rum, monterade vad personbilderna beträffar i pappersramar med täckblad, vad topografi- och fabriksbilderna vidkommer på hållbar kartong; alla serier hade tryckta etikettlappar med såvitt möjligt precisa uppgifter om givarna eller anskaffningen samt om bildernas föremål. Målningar och tavlor placerades i ett särskilt rum i Åbo stads historiska museum efter överenskommelse med museistyrelsen.

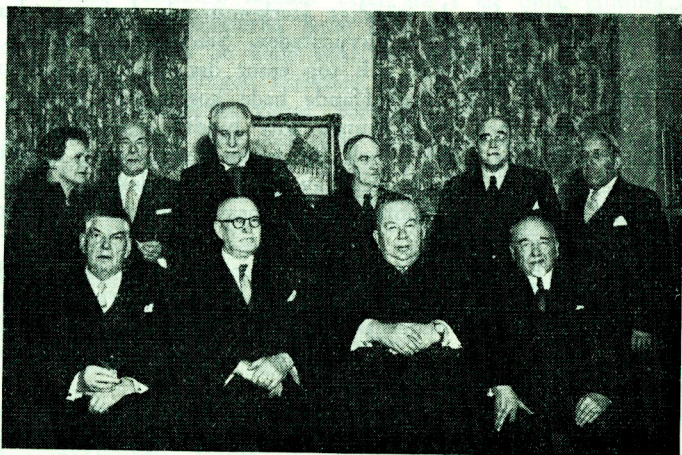
Med verklig stolthet betraktade nationens medlemmar sitt verk. Kulturvärdet hos samlingarna var förvisso oersättligt. Mycket hade samlats, mycket hade räddats undan vanvård eller förstöring. Redan penningvärdet av mobilierna, omsatt i nutidens myntvärde, uppgick till någonting mellan en halv och en miljon mark.

Men tillika är att märka att företaget trots och i någon mån till följd av placeringen i Åbo höll på att växa studenterna över

Wasa stad efter branden den 3 aug. 1852, ifrån Lazarett's backen

huvudet. Ett tidigare studentföretag hade gått den vägen, studentavdelningarnas etnografiska insamling några decennier förut: samlingarna skänktes till det som vi nu kallar nationalmuseum. Åbo-studenterna gick än så länge hjältemodigt på. De stod inför uppgiften att vetenskapligt utveckla och metodiskt komplettera sina bildsamlingar och att ställa dem till allmänhetens och forskningens tjänst. Man gav ut en tryckt katalog, som blev en ståtlig upprä-

"Ungdomsträff" i Åbo; från v. borgmästare Waldemar Löfman, kammarrådet Arthur Öhman, professor Svante Dahlström, överbibliotekarien Eric Holmberg, v. president Arne Bergroth, borgmästare Ludvig Jönsson, lotsfördelningschef Arvid Eloranta, v. kommerserådet Hugo Helander. Medelålder 74 år, medelvikt 94 kg. Flankeras av värdfolket Hilde och Verner Wänninen

Prinsessan Sibylla av Sverige och hennes döttrar prinsessorna Birgitta och Desirée
anlända till domkyrkan vid besöket i Åbo den 13 juni 1955

ning av 75 serier och som innehöll en plan för verksamheten och långivningen. Det blev i alla fall tydligt att bildsamlingarnas bestånd måste säkras och göras oberoende av de tillfälliga krafter, som växlande studentgenerationer kunde ställa till deras förfogande. Inom Åbo nation hade flera av de broddar spirat, som blommat fram i Åbo Akademi. Tiden befanns mogen för en överlåtelse, ett lyckokast. När Akademin den 11 oktober 1919 firade sin högtidliga invigning, överlämnades samlingarna med skåp och innehåll till Akademin som födelsedagsgåva och lyckönskningsgård.

Bildsamlingen trädde nu under namn av Åbo Akademis bildsamlingar i Akademiens ägo och förvaltning och ställdes under det akademiska bibliotekets vård. Som deras föreståndare, med tiden intendent, framträdde i detta skede officiellt en person som kom att för samlingarna i över trettio års tid ha den största betydelse, nämligen fröken Lotten Dahlström. Hon hade redan under grundningstiden varit studenterna till hjälp och hon nedlade nu på samlingarnas skötsel och tillväxt ett metodiskt, oavlätligt och uppoffrande arbete. Genom ett småningom anlagt nät av förbindelser inom alla kretsar av samhället nådde hon gåvornas källor, hon gjorde dyrbara fynd och räddade samtidigt ett enastående bildbestånd från förskingring eller förgängelse. Bildsamlandets vetenskapliga uppgift hade föresvävat studenterna, bildmaterialets betydelse för den genealogiska och personhistoriska forskningen hade ständigt framhållits. Denna uppgift blev nu aktuell och levande.

Intendenten fröken Lotten Dahlström
f. 31/8 1871; d. 6/6 1955

De enskilda bilderna förseddes i stor utsträckning med fullständiga namn och data genom studier i kyrkoarkiven, magistratsarkivet, tidningspressen och handlitteraturen. En vidsträckt traditionsforskning tjänade samma ändamål, en urklippssamling anlades och ett kortregister i flera specialfack gav sammanhang åt bildsamlingarnas olika delar. Talrika utställningar på bemärkelsedagar eller i samband med jubileer ökade intresset hos en större allmänhet och tillförde samlingarna i regel nytt material.

Tidigt på hösten 1952 stod intendenten Lotten Dahlströms arbetsdag inför sitt slut. Efter en längre tids sjukdom avled hon den 6 juni 1955. Hon efterlämnade minnet av en merendels i det tysta utförd gärning av djup syftning och mångsidig betydelse. Man har rätt att tala om ett livsverk, vars värde skall erkännas i ökad grad då dess kvalitet och omfattning av framtiden observerats.

I början av år 1923 blev bildsamlingarna överflyttade från stadsbiblioteket till annan lokal. Efter ett par tillfälliga placeringar nåddes 1932 en förnämlig position i det Jacobssonska huset

vid Tavastgatan, där de stannade till årsskiftet 1954—55. Dem bereddes god plats i Akademiens huvudbyggnad Domkyrkotorget 3, och där fortsattes nu verksamheten med något bättre utrymme än det som tidigare kunnat tilldelas dem. En viss omorganisation har också till följd härav kunnat företagas, och bibliotekets ledning vill fullt tidsenligt ge dem den ökade betydelse, som i samlingarnas utveckling redan under intendenten Lotten Dahlströms sista tid kunnat iakttagas. Åbo studentnations verksamhetsfält var främst Åbo stad och i någon mån även Västra Finland. Ju mer Åbo Akademiens betydelse för hela det svenska Finland erkännes, desto tydligare blir dess skyldighet att uppmärksamma ett vidgat arbetsfält. Härmed utbreder också bildsamlingarnas bas. Den nya ledningen skall låta sig angeläget vara att göra detta bekant inom alla delar av Åbo Akademiens intresseområde.

Bilderna utgör en levande del av vår kultur och vår historia. Låtom oss tillvarataga dem, namngiva dem och ge dem den värd de förtjänar.

vid församlingen i ...
beskrifva och på ...
och där ...
än det som ...
par och till ...
vill till ...
utveckling ...
konst ...
Äro ...
Akademien ...
vill ...
Äro ...
dela ...
Låtom ...
de följande

...
...
...
...
...
...
...

